

Podmiotowość w wychowaniu

„Children are people; they grow
into tomorrow only as they live
today”

John Dewey

Podmiotowość (wg J.Reykowskiego)

Podmiotowa aktywność – kierowana przez cele wybrane lub wytworzone przez sam podmiot – nadaje człowiekowi jego indywidualność

Zjawisko autodeterminacji (E.Deci i R. Ryan) to zachowania, które są inicjowane i regulowane przez procesy zachodzące we własnym „ja”

Podmiotowość

Aktywność podmiotowa →
Emocja pozytywna +
Efekt czynności zgodny z intencją =
Poczucie skuteczności
(wg White'a)

Poczucie podmiotowości (Daniecki)

Poziom wpływu jest zgodny z osobistym standardem

Doświadczenie wpływu →

Uformułowanie struktury „ja” →

Podstawa powstania przeświadczenia o sobie samym, jako o istocie, która jest zdolna wywierać wpływ na otoczenie i kontrolować je

Ujęcie siebie jako podmiotu – **dyspozycyjne poczucie podmiotowości**

Różnice między ludźmi w dyspozycyjnym poczuciu podmiotowości

- różne sfery życia
- poziom wpływu jaki jednostka uznaje za odpowiedni

Dyspozycyjne poczucie podmiotowości jest trwałe, gdy człowiek posiada przeświadczenia, że w ważnych dla siebie obszarach posiada wpływ zgodny ze standardami

Zahamowanie dążenia do podmiotowości

Reaktancja

W sytuacji ograniczenia swobody i wolności wyboru pojawia się negatywna reakcja emocjonalna, następuje:

- spadek częstości i jakości tej czynności, do której człowiek został zmuszony,
- mniejsze zaangażowanie
- pogorszenie wyników

Zahamowanie dążenia do podmiotowości

Wyuczona bezradność

Reaktancja + sytuacja podporządkowania, gdy istnieje ktoś lub instytucja, która może sprawować kontrolę nad sytuacją

- sytuacja uzależnienia
- ucieczka od wolności, poczucie bezpieczeństwa i komfort
- brak odpowiedzialności

konflikty

- Dążenie do podmiotowości

Rozwój kompetencji

- Dążenie do uzależnienia

Brak rozwoju,
bezpieczeństwo

„uprzedmiotowienie” w szkole

- dziecko nie wybiera szkoły, klasy, wychowawcy, treści
- zewnętrzne nakazy i zakazy
- nagrody i kary wzmacniają jego podporządkowanie regułom szkolnym
- szkoła preferuje myślenie odtwórcze i zachowania konformistyczne

skutki „uprzedmiotowienia”

- obniżony poziom poczucia wolności i sprawstwa u ucznia
- zachwiane poczucie odpowiedzialności
- zmniejszona odporność psychiczna
- zaburzona zdolność do autonomicznego działania

Podmiotowość w wychowaniu

- aktywność własna ucznia
- współuczestnictwo
- partnerstwo w relacji: uczeń – uczeń,
nauczyciel – uczeń
- szacunek
- tolerancja odmienności

Podmiotowość w wychowaniu

Przyczynowość osobista rozumiana jako:

- wybory jednostki,
- samodzielne decyzje,
- samodzielne wartościowanie,
- samodzielne ocenianie,
- ponoszenie konsekwencji własnych działań

Podmiotowości w edukacji (wg A.Guryckiej)

1. jako sposób wychowania
2. jako cel wychowania

Podmiotowość jako sposób wychowania

Relacja nauczyciel – uczeń cechuje się:

- równowagą w aktywności
- współdecydowaniem
- dokonywaniem autonomicznych wyborów
- wzajemnym szacunkiem i życzliwością
- odpowiedzialnością za własne działania
- nauczyciel jako partner, życzliwy obserwator lub doradca

Uczeń ma prawo:

- swobodnego wyboru zadania z wielu możliwych
- szukania na własną rękę sposobów rozwiązania zadania (poczucie wpływu)
- własnej oceny wykonanego zadania i wyniku

(poczucie kontroli) Copyright © by Danuta Anna

Podmiotowość jako cel wychowania

Kształtowanie poczucia przyczynowości osobistej, która wyraża się w:

- formułowaniu celów i planów przez młodego człowieka,
- samokontroli
- konstruowaniu własnego świata wartości

Podmiotowość jako cel wychowania

Kształtowanie własnej wewnętrznej autonomii ma miejsce wtedy gdy człowiek:

- jest aktywny
- działa celowo
- posiada umiejętność dokonywania wyborów
- odważnie pokonuje przeszkody
- jest refleksyjny – świadomość konsekwencji swoich czynów

Pomysły realizowania podmiotowości w szkole (A.Gurycka)

1. Metoda projektów – udział uczniów i rodziców w planowaniu edukacji
2. Metoda ośrodków zainteresowań
3. Plan daltoński – H.Parkhurst – samodzielne uczenie się we własnym tempie

Literatura:

Dryll E., 1989, *Podmiotowość w doświadczeniach wychowawczych*, w: A. Gurycka (red.), *Podmiotowość w doświadczeniach wychowawczych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego

Gurycka A., 1989, *Podmiotowość – postulat dla wychowania*, w: A. Gurycka (red.), *Podmiotowość w doświadczeniach wychowawczych dzieci i młodzieży*, Warszawa: Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego.

Meighan R., 1991, *Edukacja elastyczna*, Toruń.

Reykowski J. 1988, *Podmiotowość – szkic problematyki*, w: . P. Buczkowski, R. Cichocki (red.), *Podmiotowość : możliwość - rzeczywistość – konieczność*, Poznań : Redakcja Wydawnictw Ośrodka Analiz Społecznych ZMW.